

Projectplan 'KanukjesPad' Kloosterenclave Ter Apel

Inleiding

Museum Klooster Ter Apel is een middeleeuws plattelandsklooster in het zuidoosten van de provincie Groningen. Het klooster wordt beheerd als museum voor Nederlandse kloostergeschiedenis en religieuze kunst en bestuurd door Stichting Museum Klooster Ter Apel. Het klooster is gelegen in de voormalige kloosterbossen, die beheerd worden door Staatsbosbeheer.

Sinds 2004 is in het klooster Erfgoed Educatie geïntroduceerd, met educatieve presentaties en programma's voor scholen over de historie van het klooster en zijn toenmalige bewoners. Het aantal (school)kinderen vanaf 7 jaar dat het museum bezoekt neemt de laatste jaren toe. Uit feedback van docenten en (groot)ouders komt echter naar voren dat er ook behoefte is aan (les-) programma's en activiteiten voor nog jongeren kinderen, 4 tot 6-jarigen.

Ook Staatsbosbeheer is actief op gebied van (natuur-) educatie. Staatsbosbeheer heeft als doel kinderen door middel van educatie meer te verbinden aan de natuur. Met spannende en avontuurlijke activiteiten wil Staatsbosbeheer nieuwsgierigheid en verwondering opwekken.

Museum Klooster Ter Apel (MKTA), en Staatsbosbeheer (SBB) denken dat het klooster en het omliggende bos bij uitstek geschikt zijn om een voor kleuters spannende en leerzame activiteit te organiseren. Hiervoor ontwikkelen MKTA en SBB een educatief programma, in de vorm van het *'Kanukjespad'*.

Omschrijving project

Het Kanukjespad is een educatieve route door het kloosterbos, met onderweg verschillende opdrachtjes en beleefelementen. De route wordt afgesloten met een bezoek aan het klooster zelf.

Het woord 'Kanukjes' is een koosnaam en afkorting van het woord kanunnik. Een Kanunnik is een geestelijke die deel uitmaakt van een kloostergemeenschap, in dit geval de Orde van het Heilig Kruis, hierna te noemen kruisheren. Met het Kanukjespad krijgen kleuters op een leuke maar leerzame manier een kijkje in het leven van de kruisheren.

Bij het verder uitwerken van de route en opdrachtjes wordt rekening gehouden met de spanningsboog van kleuters en de 'waarom-vraag' die voor hen een natuurlijk begin vormt voor verder onderzoek. Het programma zal daarom veel afwisseling hebben wat betreft 'praten', 'luisteren' en 'doen'. Met het project wordt bovendien zo veel mogelijk aansluiting gezocht bij de leerlijnen, kerndoelen en de diverse ontwikkelingsdoelen (leerlijn en tussendoelen) voor de schoolgroepen 1 en 2. Zo gaan de kleuters o.a. aan de slag met verschillende aspecten van rekenen, taal, vormen, kleuren en het onderdeel 'de wereld'.

Het project wordt zo opgezet dat het mogelijk blijft om in de toekomst aanvullingen, aanpassingen en veranderingen in te bouwen. Hiermee kan het project jarenlang interessant blijven voor het kleuteronderwijs en het individuele publiek.

Doelgroep

Het project Kanukjespad is specifiek bedoeld voor kleuters. Het Kanukjespad is zowel geschikt voor schoolklassen (groepen 1 en 2 van het basisonderwijs) als voor individuele bezoekers; kinderen van 4 tot 6 jaar die samen met (groot-) ouders of verzorgers het gebied bezoeken.

Doelstelling

- Een leuke en leerzame activiteit voor kleuters ontwikkelen
- Het klooster en de kloosteromgeving (de natuur) op een speelse manier beleefbaar maken, door kleuters en volwassenen kennis te laten maken met het klooster en de natuur in het algemeen, en de manier van leven en werken van de kruisheren (zelfvoorzienend) in het bijzonder.
- Een interessant en relevant lesprogramma te ontwikkelen, dat aansluit bij de diverse ontwikkeldoelen in het kader van de doorlopende leerlijnen scholen en leerlingen aan het klooster en de kloosterbossen binden.
- Toename van het aantal bezoekers aan het klooster en de kloosterbossen, vooral onderwijsgroepen uit Nederland en Duitsland en gezinnen met jonge kinderen.

Projectonderdelen

Aan de hand van een verhaallijn worden de kleuters meegenomen op een route door het bos en naar het klooster. Onderweg voeren de kleuters verschillende opdrachtjes uit. Naast de verhaallijn en de route worden voor het project Kanukjespad een verhalen- & doeboekje, verschillende gebruiksvoorwerpen voor de opdrachten, een akkerveld met middeleeuwse gewassen, een educatieve schoolplaat/storyboard met QR-code en een sfeerfilmpje ontwikkeld.

Verhaallijn

Voor het project wordt een verhaallijn ontwikkeld die aansluit bij de beleefwereld van kleuters. De kleuters worden meegenomen naar de glorie tijd van het klooster. Ze ontdekken het bos samen met het jongetje Jacobus, dat op verjaardagsbezoek gaat bij zijn oom Sigerius die in de kloosterkeuken werkt. Als kadootje voor zijn jarige oom wil Jacobus een verjaardag-soep maken, een echte smulsoep. Samen met Jacobus en het vosje Bunch gaan de kleuters op zoek naar ingrediënten voor de soep. Het moet een hele grote pan soep worden want er wonen veel Kruisheren in het klooster en die komen ook allemaal op de verjaardag.

Wandelroute & beleefelementen

Er wordt een wandelroute uitgezet die start vanaf de Spieker, een bijgebouwtje nabij het klooster. De route wordt bewegwijzerd met houten routepaaltjes, die voorzien zijn van het ordeteken van de kruisheren. Onderweg staan houten opdracht-paaltjes voorzien van verschillende kleuren.

Op een aantal plekken langs de route worden elementen gerealiseerd die de route leuker en spannender maken. Zo wordt op twee plekken een avontuurlijke oversteek over de Molen Aa (een beek) gerealiseerd, gecombineerd met een bruggetje voor bezoekers met buggy's.

Waar vroeger een molen stond, wordt in de nabije omgeving een object gerealiseerd waarmee de molen en de werking daarvan zichtbaar wordt gemaakt. Ook bij de voorde (doorwaadbare plaats) komt een beleefobject.

De wandelroute is opgedeeld in twee lussen, met een totale lengte van 2,3 kilometer. Grote groepen (>20 kinderen) kunnen worden opgesplitst, waarbij iedere groep aan een andere lus begint. Het is ook mogelijk om per groep slechts 1 lus te lopen, afhankelijk van de beschikbare tijd of de weersomstandigheden.

Verhalen- en doeboek (Opdrachtjes)

De groepen of gezinnen die de route lopen krijgen een verhalen- en doeboekje mee. Het verhaal wordt door juf/meester of (groot-)ouder voorgelezen. In het boekje staan verschillende realistisch vormgegeven illustraties waarmee de kleuter zich goed kan inleven in het verhaal. Ook de uit te voeren opdrachten staan in het boekje. Bij ieder gekleurd opdrachtkaartje is er een opdracht die de kleuters individueel of in groepjes uitvoeren.

Herderstasje en kaproentjes

Alle kinderen krijgen bij de start een kaproentje aan (schouderkapje), om zich in te leven in hun rol als kruisheer of 'kanukje'.

Daarnaast krijgt ieder groepje een herderstasje mee met verschillende spulletjes die gebruikt kunnen worden voor de opdrachten en waarin de gevonden 'voorwerpen' opgeborgen kunnen worden.

Museaal/ Historie

De kleuters spelen een 'doen-alsof' spel. Het monumentale klooster speelt hierbij, als één groot middeleeuws decor, een bepalende rol omdat het gebouw door het verhaal tot leven komt. Enkele kloostervertrekken en de kruidentuin met museale collectie aan planten en kruiden worden door de kleuters bezocht en ontdekt.

Bij het verbeelden van het historisch verhaal past dit fantasiespel goed bij kleuters.

Akkerveld

In de tijd van de Kruisheren was het klooster grotendeels zelfvoorzienend, met eigen landbouw, veeteelt en verschillende werkplaatsen. Er werden in die tijd veel gewassen verbouwd. Om dit beleefbaar te maken wordt speciaal voor het project Kanukjespad een akkerveld van circa een halve are aangelegd, met verschillende vakken waarin gewassen als spelt, boekweit, haver, fleskalebas, snijbiet, groenlof en raapzaad worden verbouwd. Het Kanukjespad zal tussen de vakken doorlopen. Een groep vrijwilligers zal onder coördinatie van SBB het akkerveld bewerken, zaaien, oogsten en onderhouden.

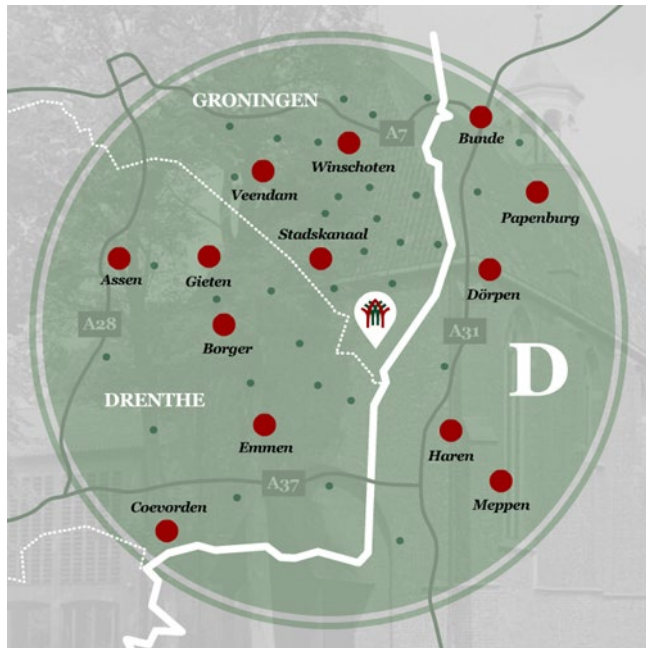
Sfeerfilm

Bij reservering door scholen wordt de sfeerfilm ter voorbereiding klassikaal bekeken door de kleuters en juffen/meesters. Bij de start van de route kunnen de kleuters door middel van de aangebrachte QR-code op de educatieve school/wandplaat alsnog het korte filmpje kijken in de Spieker. Dit filmpje van ongeveer twee minuten is bedoeld om de nieuwsgierigheid te prikkelen, en de kleuters en begeleiders alvast kennis te laten maken met de hoofdpersonages; het jongetje Jacobus en het vosje Bunch.

De film zal ook te zien zijn op de websites van MKTA en SBB en kan ook ter voorbereiding op een bezoek van gezinnen/individueel publiek op het thuisfront worden bekeken.

Posters en give-aways.

De belangstelling voor het Kanukjespad is waarschijnlijk het grootst bij scholen uit de omgeving van het klooster. We brengen het project daarom onder de aandacht bij scholen uit een radius van circa 30 minuten rond het klooster. Hiervoor ontwikkelen we een aankondigingsposter en b.v. tattoo stickers met de hoofpersonages van het verhaal, het klooster en het kloosterbos.

Planning

Voordat gestart kan worden met de verdere uitvoering van het project moet eerst de benodigde financiering geregeld zijn. Als de financiering rond is, is de doorlooptijd (tijd tot oplevering) circa 6 tot 9 maanden. In die periode moet de definitieve verhaallijn worden uitgewerkt. Het boekje worden opgemaakt en gedrukt. Het sfeerfilmje moet gemaakt worden. De bewegwijzering en de beleefelementen moeten worden gerealiseerd. In deze periode zullen ook scholen worden benaderd. Vooruitlopend aan de uitvoering is al gestart met de realisatie van de akker, zodat daar bij oplevering van de route meteen al iets te zien en beleven is. Er wordt naar gestreefd de route herfst 2020 gereed te hebben. Na realisatie zal de route feestelijk worden geopend.

Projectorganisatie

Projectgroep

De uitvoering van het project ligt in handen van de projectgroep. De projectgroep bestaat uit:

- Anastasia vanderWerff-Podgórski, Coördinator erfgoededucatie Museum Klooster Ter Apel
- Anneke Epping, Boswachter publiek Staatsbosbeheer Westerwolde

Toezichthouders

De inhoud en voortgang van het project wordt bewaakt door de toezichthouders:

- drs. Bram Verhave, adviseur landschap en cultuurhistorie Staatsbosbeheer
- drs. Margriet van Klinken, directeur Museum Klooster Ter Apel

Partners & Ondersteuning

Verschillende organisaties, vrijwilligers en adviseurs leveren een bijdrage aan het project, waaronder:

- De werkgroep Erfgoededucatie MKTA
- De werkgroep Akkerveld (SBB en MKTA)
- CBS De Verrekijker, H. Bonifatius school en de Duitse school H. Maximilian; kleuters en juf (testgroepen)
- Cora Berends, realisatie sfeerfilm
- Ellen Tierie, realisatie van verhalen- & doeboekje met illustraties en schoolplaat
- Cosis Bosonderhoud, (onderhoud) kleuren routepaaltjes
- Siny Scholte Aalbes-Schomaker (kaproentjes, herderstasjes)
- Stichting herinrichting Kloosterenclave Ter Apel, facilitering en uitvoering infrastructurele component.